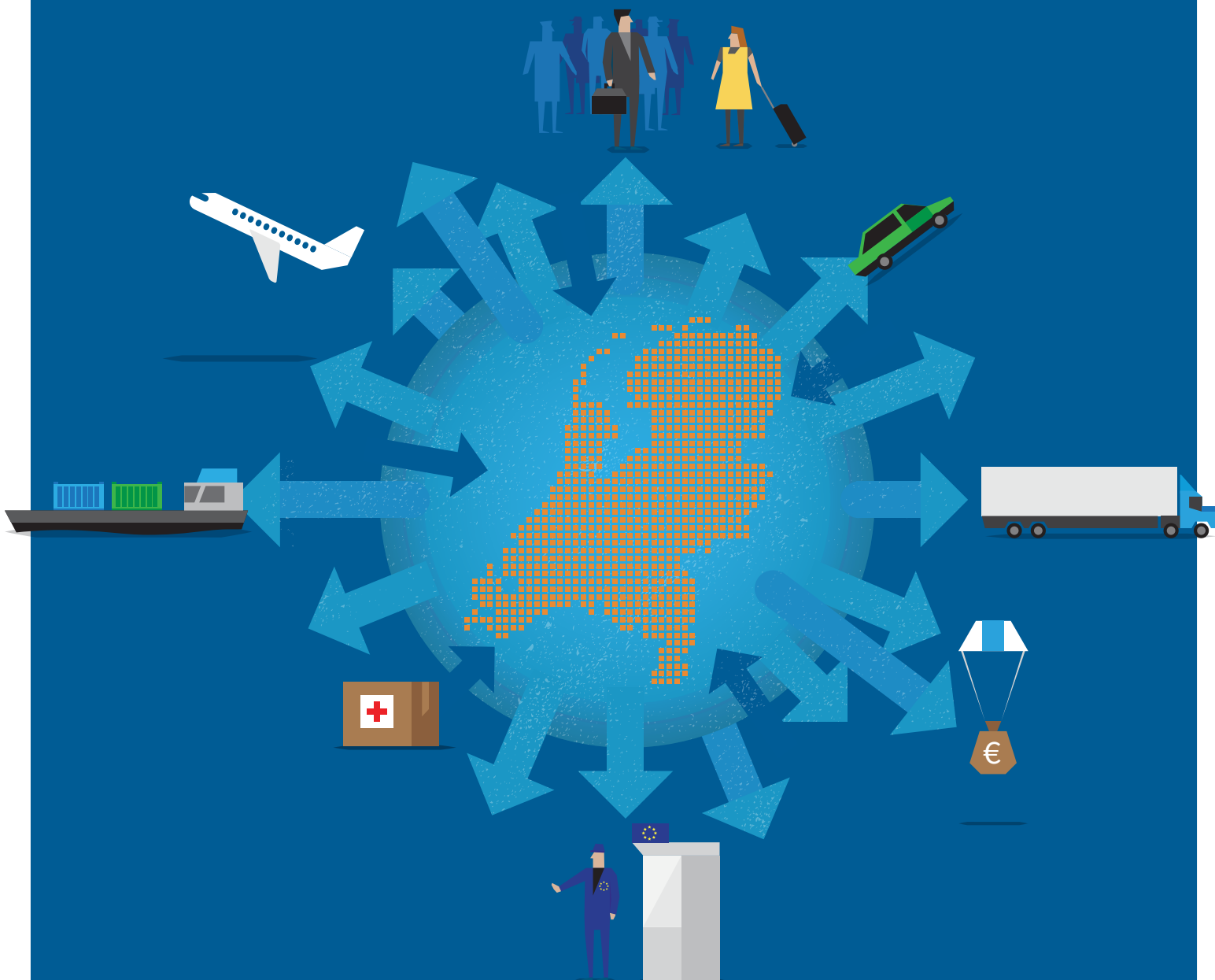

Internationale actieagenda **COVID-19**

Internationaal ondernemen
tijdens en na de coronacrisis

Nederland is een open economie, die internationaal sterk verweven is, zowel binnen als buiten Europa. We verdienen 34% van ons inkomen met internationale handel. In Nederland zijn 2,3 miljoen banen ervan afhankelijk en ongeveer 1/3 van de werkgelegenheid. Deze internationale verwevenheid speelt in veel sectoren: van de technologische industrie tot de tuinbouw en van de maritieme sector tot de chemie. Multinationale, grote bedrijven en het mkb hebben hiermee te maken: zowel vanwege de internationale toeleveranciers als vanwege onze grote internationale afzetmarkt. *De welvaart van iedereen in Nederland is dus in belangrijke mate afhankelijk van het goed functioneren van het internationale handelssysteem.* Deze internationale afhankelijkheid maakt dat het COVID-19 virus voor Nederland vergaande gevolgen heeft voor de concurrentiepositie en het internationaal verdienvermogen.

Met het huidige noodpakket voor bedrijven zet het kabinet goede eerste stappen om grotere, blijvende schade aan de economie te voorkomen. Het is daarbij van belang dat dit pakket ook toegankelijk blijft voor sectoren die later de effecten van de crisis gaan merken. Verder is het van belang dat de overheid haar rol als opdrachtgever wel blijft invullen zodat werk dat door kan gaan, bijvoorbeeld in de bouw of andere sectoren, ook gewoon doorgaat. Overheid en bedrijfsleven moeten nu en in de nabije toekomst nauw blijven samenwerken om de gevolgen van deze coronacrisis zo goed mogelijk te blijven opvangen en de herstart van onze economie voor te bereiden. Na de eerste fase van de crisis zullen in de fase van de herstart ook meer structurele maatregelen nodig zijn.

De leden van VNO-NCW en MKB-Nederland, branches en bedrijven maken zich grote zorgen over de impact van de huidige crisis op het internationaal opererend bedrijfsleven. Die effecten zijn nu al merkbaar, maar zullen ook de komende tijd verder doorwerken. Het is van belang om internationale ketens zo goed mogelijk in stand te houden om te voorkomen dat bedrijven noodgedwongen stil komen te liggen of niet meer in staat zijn essentiële producten – ook medische apparatuur – te fabriceren. En uiteraard moeten we, daar waar wél ketens stil zijn komen te liggen, ons nu al gaan voorbereiden op de herstart. Goede samen-

werking en coördinatie in EU-verband is hierbij van essentieel belang. *Dit zijn grote opgaven die vragen om een stevige samenhangende actie agenda met een voortvarende uitvoering.* Deze internationale actieagenda COVID-19 (IAC), die door VNO-NCW en MKB-Nederland is opgesteld, biedt hiervoor het kader en loopt langs de volgende lijnen:

1. Logistiek in de EU: openhouden van grenzen voor goederen en personen

2. Openhouden markten voor internationale supply chains

3. Overige punten rondom de EU en handelspolitiek

4. Exportkredietverzekering (EKV) en financiering

5. HERSTART: post-corona en handelsbevordering

De agenda sluit af met een voorstel voor vervolg. Kern is dat we deze actieagenda publiek-privaat voortvarend willen gaan uitvoeren.

1. Logistiek in de EU: openhouden van grenzen voor goederen en personen

Nederland is een uitzonderlijk open economie en dus afhankelijk van goed functionerende logistieke stromen. Het is zaak om bij deze crisis hierin zo min mogelijk belemmeringen op te werpen, zodat we onze internationaal opererende economie draaiende kunnen houden en onze productiecapaciteit voor de toekomst intact kunnen houden. Zowel grote bedrijven als het midden- en kleinbedrijf vragen aandacht voor de continuïteit van alle grensoverschrijdend goederenvervoer en vrij verkeer van werknemers. In de kern gaat dit om het functioneren van de interne markt van de EU in de praktijk.

Waar de eerste reflex van veel EU-lidstaten was om maatregelen binnen een puur nationale context te treffen, werd door de negatieve bijwerkingen daarvan al snel besloten binnen de EU meer en beter samen te werken. Uitvoering van de richtlijnen (Green lanes, seizoensarbeiders) van de Europese Commissie zal grotendeels moeten gebeuren op basis van vrijwilligheid en het gezamenlijk inzien door de lidstaten van het belang van gelijklopende maatregelen. Het is essentieel dat zowel overheid als bedrijfsleven het belang van Europese samenwerking publiekelijk uitdragen en zich op EU-niveau en in de bilaterale contacten actief in blijven zetten voor het openhouden van grenzen voor zowel goederen als personen.

Daar waar lidstaten beschermende maatregelen hebben getroffen en grensbarrières hebben ingesteld, moet de inzet erop gericht zijn ervoor te zorgen dat de interne markt, nadat het virus is bedwongen in de hele EU, weer goed gaat functioneren en vrij verkeer van goederen en met name personen weer hersteld wordt: we gaan aan de slag met een Europese herstartstrategie. Tevens zullen we bezien welke in deze crisis versoepelde EU-regels gehandhaafd zouden moeten blijven.

Belangrijkste actiepunten

1. Soepele doorgang van alle goederenvervoer bij grenzen realiseren *via green lanes*
2. Duidelijkheid voor chauffeurs over maatregelen aan grenzen
3. Goede EU-samenwerking over noodzakelijke maatregelen
4. Versnelde digitalisering

Internationaal goederentransport

1. Soepele doorgang van alle goederenvervoer bij grenzen realiseren *via green lanes*

- Het tot stand brengen van green lanes, speciale rijbanen bij de EU-grenzen voor al het vrachtvervoer van alle soorten goederen, waarbij wachttijden niet langer dan een kwartier mogen zijn, is voor het bedrijfsleven van groot belang.
- Zoveel mogelijk EU-lidstaten moeten daarom de richtlijnen van de Europese Commissie (23 maart) ten aanzien van interne grensmaatregelen implementeren. Zowel overheid als VNO-NCW, MKB-Nederland en brancheorganisaties kunnen dit via proactieve contacten - met de Europese Commissie, via bilaterale contacten met de andere lidstaten, met zusterorganisaties en Europese koepels - bevorderen.
- De maatregelen moeten transparant, proportioneel en voldoende gemotiveerd zijn en op een specifieke transportmodaliteit gericht zijn. Ze moeten ook aan de Commissie gemeld worden, zodat een goed overzicht gemaakt kan worden en ondernemers van concrete en duidelijk informatie kunnen worden voorzien. (Zie hier ook websites van Transport en Logistiek Nederland en evofenedex)
- De verplichte return-home vehicle bepaling uit het mobility package moet worden geschrapt. Dit is onnodig verlies van chauffeurs-capaciteit, (over)belasting van verzorgingsplaatsen op internationale corridors, kostenverhogingen en het leidt tot onnodig leegrijden.

2. Duidelijkheid voor chauffeurs over maatregelen aan grenzen

- Het bedrijfsleven zet in op een gezamenlijk meldpunt voor chauffeurs, waar problemen aan grenzen gemeld kunnen worden, en waar snel geschakeld kan worden om de problemen op te lossen. Ten behoeve hiervan zullen de websites van Transport en Logistiek NL en evofenedex breed onder de aandacht worden gebracht.

- Controles aan de grens moeten worden beperkt tot het strikt noodzakelijke. Rijbewijs, paspoort en - indien nodig - een gestandaardiseerd formulier ingevuld door de werkgever moeten volstaan om transporten door te laten. Om administratieve rompslomp te voorkomen is het bedrijfsleven voorstander van een eenvoudige, uniforme verklaring die afgegeven wordt door de eigen werkgever, en die in de gehele EU wordt geaccepteerd. Grenscontroles moeten worden verplaatst naar de dichtstbijzijnde parkeerplaats om opstoppingen te beperken. Goede voorzieningen voor chauffeurs zijn noodzakelijk.

3. Goede EU-samenwerking over noodzakelijke maatregelen

- Het is van cruciaal belang om op korte termijn in EU-verband te gaan werken aan een strategie die volledig vrij verkeer van personen en goederen weer mogelijk maakt zodra de verschillende lidstaten hun lockdownmaatregelen gaan afbouwen. De aanbevelingen in de roadmap die de Europese Commissie op 15 april presenteerde, vormen een basis, maar moeten op Europees niveau nader worden uitgewerkt tot een concreet plan van aanpak met een stevige rol voor de Europese Commissie zelf. De verschillen in de nationale (en regionale) situaties vergen een nationale maatwerk aanpak. Tegelijkertijd heeft elk nationaal of regionaal beleid ook ingrijpende grensoverschrijdende effecten die een EU-aanpak vergen.

- De Europese Raad heeft op 17 maart op voorstel van de Commissie besloten de EU-buitengrenzen voorlopig voor 30 dagen te sluiten voor niet noodzakelijk reisverkeer van personen. Het is van belang dat lidstaten die verantwoordelijk zijn voor de handhaving van deze belemmering het goederenverkeer in het kader van internationale waardeketens zo min mogelijk frustreren.

4. Versnelde digitalisering

- De coronaperiode moet worden gebruikt om het versneld invoeren van digitalisering aan de EU-binnengrenzen te bevorderen. Ook de digitale vrachtbrief voor goederentransport moet er snel komen.

5. Douane

Op de langere termijn is het van belang dat de diverse versoepelingen van EU-regels ten aanzien van douanebeleid in de toekomst, indien effectief, gehandhaafd blijven.

Belangrijkste actiepunten

- Vrij en soepel lopend verkeer van grenswerkers**
- Uniforme en gemakkelijk af te geven vergunning op EU-niveau**
- Europese afstemming van lockdownscenario's in relatie tot cruciale processen**
- Heldere richtlijnen en uitvoering van maatregelen ten aanzien van grenswerkers, kennismigranten en seizoensarbeiders**
- Meer uitwisseling van personeel tussen sectoren om tekorten op te vangen**

Vrij verkeer van personen en diensten binnen EU

- Vrij en soepel lopend verkeer van grenswerkers**
 - Alle mobiele werknemers binnen de EU moeten zo snel en zo gemakkelijk mogelijk van en naar hun werk kunnen komen van de ene lidstaat naar de andere. Dus ook grenswerkers die geen vitale functie hebben. (richtlijnen EU Commissie 30 maart).

- Grenscontroles met België en Duitsland zijn toegestaan, maar moeten proportioneel zijn. Aansluiting bij het Grensoverschrijdend Overleg met België en Duitsland is van belang om knelpunten op te lossen.

- Uniforme en gemakkelijk af te geven vergunning op EU-niveau**

- Om administratieve rompslomp te voorkomen is het bedrijfsleven er voorstander van op EU-niveau een uniforme en gemakkelijk af te geven grensoverschrijdende verplaatsingsvergunning voor werknemers in vitale processen en cruciale beroepen na

te streven. Hierbij moeten ook toeleveranciers en diensten die ondersteunend zijn aan bovengenoemde sectoren meegenomen worden.

3. Europese afstemming van lockdownscenario's in relatie tot cruciale processen

- Een goed sluitende supply chain is cruciaal. Nationaal kent de overheid al langer een lijst met vitale processen. Daar is nu een lijst met zogenaamde cruciale beroepen bijgekomen. VNO-NCW en MKB-Nederland zetten in op een verdere verbreding van die lijst. Alle kritische toeleveranciers, dienstverleners, subcontractors en overige personen die een onmisbare sleutelfunctie vervullen ten behoeve van een vitaal proces moeten onder die lijst vallen. Inzet is dat bedrijven binnen de vitale en cruciale processen zelf aangeven wie/wat dat zijn.

- Het bedrijfsleven bepleit ook op EU-niveau duidelijke lijsten van vitale processen en cruciale beroepen. Voor cruciale beroepen streven we naar een eenduidige lijst op Europees niveau, zonder dat dit ertoe leidt dat Nederland de eigen lijst gaat inperken. Deze lijsten moeten zo ruim mogelijk worden opgesteld: ook noodzakelijke toeleveranciers en facilitaire diensten moeten erin worden meegenomen.

- Het is van belang dat het overzicht van vitale processen en cruciale beroepen, die per land verschillend zijn, voortdurend up to date worden gehouden. BusinessEurope houdt hiervan een overzicht bij.

Seizoenarbeiders voor essentiële functies, met name in de land- en tuinbouw, vallen ook onder de richtlijnen.

4. Beschikbaarheid van voldoende personeel en kennismigranten

In sommige sectoren is er veel zorg over onvoldoende personeel nu veel arbeids- en kennismigranten naar hun land van herkomst terugkeren of daar blijven.

- Goede informatievoorziening aan arbeids- en kennismigranten over hun rechten en plichten is van belang. Deze informatievoorziening komt in verschillende talen beschikbaar via de IND, <https://ind.nl/>.
- Een aantal specifieke sectoren, zoals de transport-, maritiem- en tuinbouwsector, heeft veel te maken te maken met buitenlandse werknemers. TLN en evofenedex bouwen collegiale in- en uitleen van chauffeurs verder uit.

- Op dit moment wordt er in Europees verband aan een eenduidige aanpak voor terugkeer van arbeidsmigranten naar het land van herkomst gewerkt. Waar in de praktijk knelpunten blijken, moeten die actief worden opgepakt en worden opgelost.

- Sommige werkgevers hebben personeel in het buitenland dat niet terug naar Nederland kan komen. Dit heeft onder andere te maken met de mogelijkheden op gebied van transport. De ambassades hebben hier een belangrijke voorlichtende en faciliterende rol. Dit geldt ook ten aanzien van de Nederlanders die in het buitenland blijven om daar hun werkzaamheden te vervullen.

- Er moet een gezamenlijk plan komen over de wijze waarop, als over enige tijd de productie weer opstart en de behoefte groeit, we zo snel mogelijk kennis- en arbeidsmigranten weer naar Nederland kunnen halen.

5. Meer uitwisseling tussen sectoren om tekorten op te vangen

- VNO-NCW en MKB-Nederland lanceren op korte termijn het platform "NL werkt door" dat uitwisseling van personeel tussen verschillende sectoren gaat realiseren. Het Platform kan op die manier tekorten in de ene sector laten opgevangen door sectoren waar veel mensen juist geen werk hebben.

2. Openhouden markt voor internationale supply chains

Een bijzonder aspect van het openhouden van grenzen voor goederen en personen betreft de internationale waardeketens. De Nederlandse economie is sterk afhankelijk van buitenlandse toelieferingen van halffabricaten - bijvoorbeeld voor de auto-industrie -, onderdelen en grondstoffen én van de buitenlandse consumptie van halffabricaten en eindproducten. Het is daarom van het allergrootste belang dat mondiale en Europese supply chains open worden gehouden. Productieketens – ook voor producten ter bestrijding van het COVID-19 virus – zijn lang, veelal Europees/internationaal, en van verschillende schakels in de keten afhankelijk. Nu schakels in de keten stilleggen, blokkeert deze hele keten en werkt dus contraproductief.

Belangrijkste actiepunten

1. Voorkomen protectionistische maatregelen in binnen- en buitenland
2. Minimaliseren van negatieve effecten van buitenlandse lockdownmaatregelen voor Nederlandse bedrijven

1. Voorkomen protectionistische maatregelen in binnen- en buitenland

We zien op dit moment dat alle landen vooral bezig zijn met het treffen van nationale maatregelen, die het bedrijfsleven op de korte termijn treffen. Polariserende en nationaliserende binnen Europa is niet goed voor de positie van de individuele lidstaten én voor Europa als geheel: samenwerking is cruciaal voor succes. Exportbeperkingen zijn daarbij onnodig en verscherpen de crisis. Dit moet zoveel mogelijk worden voorkomen, aangezien het zou kunnen leiden tot een domino-effect waardoor bijvoorbeeld ook de voedselketen in de EU in gevaar zou kunnen komen.

- Het is van belang om in de EU voortdurend om aandacht te vragen voor het voorkomen van protectionistische maatregelen, niet alleen in de medische sector, maar ook op het vlak van bijvoorbeeld voed-

selvoorziening en in de technologie. Goede samenwerking tussen de lidstaten is hiervoor nodig.

- De Europese Commissie heeft een verplichte exportlicentie voor Covid-19-relevante gezondheidsgoederen ingevoerd; geen verbod, maar wel voorafgaande toestemming. Het is nuttig om internationaal voortdurend te blijven benadrukken dat het hier niet om een verbod gaat, maar om een vergunning. De licentie moet van zo kort mogelijke duur zijn en moet de handel zo min mogelijk belemmeren.

- Ook in breder internationaal verband vragen we voortdurend aandacht voor het voorkomen van protectionistische maatregelen. Hierbij besteden we in het bijzonder aandacht aan een van onze grootste handelspartners, de VS. In de VS geldt sinds 18 maart een *executive order* met betrekking tot de productie en export van essentiële medicijnen en samenhangende beschermende producten, faciliteiten en diensten. Deze mogen het land enkel verlaten na expliciete voorafgaande toestemming van de Federal Emergency Management Agency (FEMA). Hoewel de huidige maatregelen geen exportban betreffen, is het duidelijk een stap in de richting van het beperken van internationale handel. Eenzijdige maatregelen kunnen als een boemerang werken wanneer andere landen als reactie de export van essentiële componenten beperken of verbieden. We gaan het gesprek hierover aan door het in gang zetten van een stevige trans-Atlantische dialoog.

- De coronacrisis wordt door sommige landen ook aangegrepen om niet-medische protectionistische maatregelen te nemen. Deze zijn nog beperkt, maar moeten door de Europese Commissie goed in de gaten worden gehouden. Een concreet voorbeeld is het tijdelijke exportverbod (12 april - 30 juni 2020) dat de Eurasian Economic Union (Rusland, Kazachstan, Wit-Rusland, Kirgizië en Armenië) begin april heeft afgekondigd voor een reeks landbouwproducten, waaronder sojabonen en zonnebloemzaad.

- De economische gevolgen door COVID-19 komen in een aantal sectoren, zoals de maritieme technologische sector, *boven op* de al bestaande ernstige concurrentievervalsingen vanuit bijvoorbeeld Azië. Het

is zaak om naast de horizontale initiatieven van de Europese Commissie en de Nederlandse overheid als reactie op de COVID-19-uitbraak ook oog te hebben voor deze sectorale dimensie. Zeker wanneer de crisis ertoe leidt dat andere landen extra impulsen geven aan deze sectoren. Het is zaak om oog te hebben voor deze sectorale effecten, en waar nodig te komen tot sectoraal beleid wat is afgestemd op de specifieke behoeften en uitdagingen van de actoren in de sector in kwestie. Een dergelijk sectoraal beleid moet de sectoren niet alleen in staat stellen de zware gevolgen van de COVID-19-uitbraak het hoofd te bieden, maar moeten ook gericht zijn op het veiligstellen van het voortbestaan van strategische sectoren voor Europa en Nederland.

2. Minimaliseren van negatieve effecten van buitenlandse lockdownmaatregelen voor Nederlandse bedrijven

- Lockdownmaatregelen in andere landen kunnen ook gevolgen hebben voor diensten die bedrijven uitbesteden naar andere landen, denk bijvoorbeeld aan uitbestedingen op het vlak van ICT aan India. Onderzocht moet worden hoe groot deze problemen zijn, welke oplossingen er zijn in betreffende landen en of betreffende activiteiten (tijdelijk) in Nederland kunnen worden ondergebracht.

- Lockdownmaatregelen in andere landen leiden regelmatig tot het – onnodig – stilleggen van projecten van Nederlandse bedrijven of projecten waar Nederlandse ingenieurs bij betrokken zijn. In de bilaterale contacten met deze landen moet het zoveel mogelijk openhouden van deze bedrijfsmatige activiteiten worden bepleit, waarbij de Nederlandse overheid het goede voorbeeld geeft.

3. Overige punten betreffende EU en handelspolitiek

Belangrijkste actiepunten

1. Europese afstemming en samenwerking voor productie medische goederen
2. Bevorderen naleving IMVO-normen
3. Maximaal faciliteren van internationaal transport via lucht- en zeehavens
4. Internationale financiële ondersteuning voor Nederlandse bedrijfsleven
5. Verlenging overgangstermijn Brexit
6. Hervormen Europese aanbestedingsmarkt en staatssteunkader
7. Economische noodhulp

1. Europese afstemming en samenwerking voor productie medische goederen

- Het is zaak dat binnen de EU heel snel naar maximale afstemming en samenwerking wordt gestreefd om de essentiële productie van medische goederen voor bestrijding van COVID-19 op te schalen. Dit is een essentiële voorwaarde om de lockdown verantwoord te kunnen versoepelen. Bedrijfsleven en overheid moeten zich daarvoor gezamenlijk inzetten.

2. Bevorderen naleving IMVO-normen

- Bij sterk geïntegreerde internationale waardeketens is ook in deze tijd naleving van IMVO-normen van belang. Ook bij de opstart van de economie na de crisis mogen we verduurzaming, sociale aspecten, circulariteit en leefmilieu niet uit het oog verliezen. IJkpunt daarvoor blijven de VN Guiding Principles en de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen. De Sustainable Development Goals van de VN staan hierbij centraal en zijn gelinkt met IMVO. VNO-NCW en MKB-Nederland zullen op EU-niveau het initiatief nemen om te bevorderen dat alle lidstaten zich committeren tot het realiseren van een effectief

netwerk van Nationale Contactpunten (NCPs) en dat het SER-IMVO Convenantenaanpak een brede verspreiding binnen de EU krijgt. Gelet op de coronacrisis zou het lopende traject waarbij de IMVO-convenanten worden geëvalueerd en bekeken wordt of er mogelijk wetgeving zou moeten komen, 'op hold' moeten worden gezet, bedrijven en branches hebben nu niet de capaciteit hierin volwaardig mee te draaien. Naar onze mening verdient een Europese aanpak de voorkeur boven nationale wetgeving – ook met het oog op een gelijk speelveld in Europa.

3. Maximaal faciliteren van internationaal transport via lucht- en zeehavens

- Het vrachtverkeer moet in beweging kunnen blijven door zeker te stellen dat logistieke providers zoals luchtcargo, scheepvaartfaciliteiten en het spoor, inclusief de diensten die dit ondersteunen, operationeel blijven zowel voor het vervoer van essentiële goederen, maar ook om de schade aan de economie te beperken. In samenspraak met de OESO-landen, moet er alles aan worden gedaan om grenzen open te houden voor goederenbeweging, en tegelijkertijd een balans te vinden tussen het faciliteren van handelsstromen en veiligheid.

- Het is van belang dat de luchthavens en de zeehavens zo goed mogelijk opgehouden worden om internationaal transport op gang te houden. Het maximaal faciliteren van internationaal transport zorgt voor een versteviging van onze positie als gateway naar Europa. Het zorgt er tevens voor dat wij onderdelen die we in onze eigen productie nodig hebben, ook daadwerkelijk in Nederland ontvangen. Dit houdt bijvoorbeeld ook in dat loodsers, die schepen de havens binnenleiden, als 'vitaal beroep' worden gezien en dat terminals goed kunnen functioneren.

- Onze netwerkcarrier KLM is van nationaal belang. Het is cruciaal te werken aan een snelle herstart van KLM wanneer lockdowns in andere landen wordt afgeschaald en KLM haar netwerkfunctie weer volledig kan oppakken.

- De EU moet een coördinerende rol op zich nemen om corridors te creëren en open te houden om internationaal goederentransport maximaal te faciliteren.

- Nederland heeft een ruime uitzondering gemaakt voor luchtvracht: zowel vrachtluchten als passagierstoestellen met vracht mogen blijven vliegen. Ook zijn er slots beschikbaar gesteld voor extra vrachtluchten. Voor het opvangen van tekorten in luchtvracht voor de verzending van medische en urgente goederen is het van belang dat Nederland onverkort het advies overneemt over een goed functionerende luchtvrachtmarkt ten tijde van COVID-19 (European Commission Guidelines: Facilitating Air Cargo Operations during COVID-19 outbreak). De VS volgt het Europese standpunt.

- De verhoging van de vrachttarieven door de coronacrisis zet druk op de exportmogelijkheden van Nederlandse ondernemers. Bepaalde markten zijn slechter bereikbaar geworden door het wegvallen van transportcapaciteit (zoals in de luchtvracht) en tarieven zijn vaak zo hard gestegen dat de Nederlandse ondernemers hun producten niet meer kunnen afzetten. Vooral de agrifood- en tuinbouwsector (groente, fruit, sierteelt) hebben hier last van. Niet kunnen exporteren naar bestaande afnemers zorgt er bovendien voor dat producten de Europese markt overspoelen en telers onder kostprijs hun producten op de markt zetten of dat producten vernietigd worden. Om deze ondernemers tegemoet te komen, bepleiten VNO-NCW en MKB-Nederland stimuleringsmaatregelen zoals compensatie voor de hoge luchtvrachttarieven. Hierdoor kunnen ondernemers weer leveren aan belangrijke exportmarkten en raken ze deze markten voor de toekomst niet kwijt.

4. Internationale financiële ondersteuning voor Nederlandse bedrijfsleven

- De Europese Commissie, de Europese Investeringsbank, het IMF, de Wereldbank, de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD) en de Aziatische Ontwikkelingsbank (ADB) stellen veel geld beschikbaar om de negatieve impact op bedrijven zo goed mogelijk te beperken. Een deel van deze beschikbare gelden moet ook bij het Nederlandse bedrijfsleven terecht komen. Er moet snel een analyse gemaakt worden aan welke voorwaarden voldaan moet zijn opdat Nederlandse bedrijven van deze fondsen gebruik kunnen maken.

5. Verlenging overgangstermijn Brexit

- Handelsakkoord EU-Verenigd Koninkrijk: het is van belang om de komende tijd met het VK in gesprek te blijven over de mogelijkheden om de Brexit-overgangstermijn te verlengen, zodat voldoende tijd ontstaat voor tot stand brengen van een goed handelsakkoord tussen de EU en het VK.

6. Hervormen Europese aanbestedingsmarkt en staatssteunkader

- De hervorming van de Europese aanbestedingsmarkt moet worden versneld. Het voorstel van de Europese Commissie om te komen tot een 'International Procurement Instrument' is daarvoor een goede eerste aanzet en brengt meer reciprociteit in de aanbestedingsmarkt.

- EU-staatssteunregels: het bestaande EU-staatssteunkader is door de Commissie versoepeld om uitzonderlijke vormen van steun aan bedrijven mogelijk te maken. Het is nu zaak dat deze regels in de praktijk ook zo ruim mogelijk worden toegepast

- Het is van belang goed te onderzoeken hoe we de industrie, na het opheffen van de lockdownmaatregelen in de verschillende landen, gecoördineerd weer kunnen opstarten. Daarvoor zetten we ook een dialoog op EU-niveau op.

- De Europese Commissie moet er scherp op toezien dat lidstaten in de nasleep van de crisis geen maatregelen nemen die discriminerend zijn, zoals het invoeren van speciale belastingen die hoofdzakelijk of alleen buitenlandse marktpartijen raken.

- Voorkomen moet worden dat buitenlandse investeerders in Nederland strategische (technologische) bedrijven op gaan kopen die in financieel zwaar weer zijn gekomen door de coronacrisis.

7. Economische noodhulp aan de meest kwetsbaren

- Het is essentieel dat het virus wereldwijd onder controle komt. Veel ontwikkelingslanden staan pas aan het begin van deze pandemie, zonder dat ze kunnen vertrouwen op een sterke economie en een robuust, hoogwaardig gezondheidssysteem. De Coronacrisis heeft het belang van inzet op de Sustain-

able Development Goals nog eens bevestigd. Door in te zetten op de SDGs kan de wereld weerbaarder worden in een volgende crisis.

- VNO-NCW en MKB-Nederland vinden dan ook dat ontwikkelingslanden economische noodmaatregelen nodig hebben om mensen door de crisis te helpen. Een samenhangende, grensoverschrijdende aanpak met additionele investeringen als onderdeel van het grotere (nationale) noodpakket is van belang. Deze aanpak vormt een belangrijk onderdeel van de bredere Afrika-strategie die ondernemersorganisaties hebben opgesteld. Een beleid dat de meest kwetsbaren extra beschermt, zowel binnen de landsgrenzen als internationaal, is goed voor Nederland.

4. Exportkredietverzekering (EKV) en -financiering

Belangrijkste actiepunten

1. **Uitbreiding en versoepeling exportkredietverzekeringen & exportfinanciering**
2. **Minimaliseren oneerlijke concurrentie op exportfinanciering**

Exportkredietverzekering

1. Uitbreiding en versoepeling exportkredietverzekeringen & exportfinanciering

- In goed overleg met internationaal opererende bedrijven, van mkb tot grootbedrijf, en de overheid is gewerkt aan de uitbreiding en versoepeling van de exportkredietverzekeringen. Voor een overzicht van de maatregelen: zie www.Atradiusdutchstatebusiness.nl

- Een van de maatregelen, de verruiming van Export Krediet Garantie (EKG) op bestaande EKV-gedekte leningen wordt nog getoetst bij de Europese Commissie. Het is van belang om zo snel mogelijk duidelijkheid hierover te krijgen, gezien de ernst van de huidige crisis. Herfinancieren van bestaande transacties is al mogelijk in andere landen. De verruiming van de EKG op bestaande deals zal een effectief instrument zijn voor de banken om de EKV blijvend te faciliteren.

De verruiming creëert liquiditeit en biedt financiers de mogelijkheid om bestaande deals buiten de balans te financieren.

- VNO-NCW en MKB-Nederland zetten in op het versnellen van de doorlooptijden bij Atradius. De inzet is deze te versnellen van maanden naar weken. De Fast Track procedure die nu voor urgente en COVID-19-gerelateerde aanvragen mogelijk is, zou ook voor algemene aanvragen voor exportkredietverzekeringen moeten gelden. De capaciteit bij Atradius DSB zou hiertoe verruimd moeten worden. Due diligence processen blijven hierbij uiteraard doorlopen, waarbij wel gekeken moet worden naar efficiency en optimalisatie.

- VNO-NCW en MKB-Nederland bepleiten tevens een generieke werkkapitaaldekking, waarbij de verzekeringsproducten zoals garantiedekking en contra-garanties worden meegenomen. Hierbij wordt onderzocht of de werkkapitaaldekking met garantiedekking en/of contragarantie per bedrijf, in plaats van per transactie kan gelden. Hiermee wordt de één-transactiegedachte losgelaten, en wordt op bedrijfsniveau gekeken naar de globale behoefte. Om het onder de EKV te laten vallen, kunnen eisen worden gesteld aan het exportaandeel van een bedrijf (zoals een minimum exportaandeel van 20% Dutch content). Door op bedrijfsniveau en niet op transactieniveau te acteren, wordt het proces aanzienlijk versneld, en operationeel meer uitvoerbaar gemaakt voor Atradius DSB.

- VNO-NCW en MKB-Nederland zetten tevens in op uitbreiding naar dienstverlening die bijdraagt aan het exportpotentieel van Nederland onder de EKV-dekking. Denk hierbij aan vervoerders en aan onze havens.

Exportfinanciering

- In onderlinge samenwerking met RVO, FMO, NL Business en ADSB worden de mogelijkheden van verruiming voor directe financiering en versoepeling van het acceptatiebeleid via het Dutch Trade and Investment Fund en het Dutch Good Growth Fund bekeken. Hierin wordt ook de supply chain meegenomen.
- VNO-NCW bepleit de mogelijkheid van exportfi-

nanciering voor de zeevaartsector; deze sector leunt nu alleen op de banken welke zich in deze crisistijd steeds meer moeten terugtrekken.

2. Minimaliseren oneerlijke concurrentie op exportfinanciering

- Het is van belang dat we het risico dat concurrentie op exportfinanciering na de COVID-19 crisis nog oneerlijker wordt dan voorheen (China, Japan etc.) minimaliseren. Inzet door Nederland op modernisering van het 'OECD Arrangement on Officially Supported Export Credits' is hiervoor urgenter dan ooit.

5. HERSTART: handel post-corona en handelsbevordering

Belangrijkste actiepunten

1. Herstel rules-based systeem voor handel en inspelen op deals-based ontwikkelingen
2. In kaart brengen positie Nederland in strategische productieketens
3. Impuls voor innovatie

Handel post-corona

1. Herstel rules-based systeem voor handel en inspelen op deals-based ontwikkelingen

- Wereldwijde samenwerking zal essentieel zijn om de gevolgen van de crisis te overwinnen. *Het is zaak om na de crisis het rules-based systeem voor handel te herstellen.* Hoe groot die uitdaging ook is, we moeten zo snel mogelijk tot een vergelijk te komen, met name met de VS, over het functioneren van de WTO, waar het geschillenbeslechtingsstelsel momenteel platligt. De witte vlekken in het WTO-systeem (zoals investeringen, staatsbedrijven, positie China als ontwikkelingsland) moeten worden opgepakt en uitgewerkt. Daarnaast moeten de EU en de VS werken aan verbetering van de Trans-Atlantische relatie door een stevig economisch akkoord te sluiten.

- De Nederlandse open economie is decennialang gegrondvest op een open rules-based wereldhandel en een open EU-markt. In de wereldhandel zijn echter fundamentele veranderingen gaande, onder andere richting een deals-based systeem. Het Nederlandse beleid moet erop gericht zijn het bestaande systeem in stand te houden en te hervormen (zie vorige punt). Maar tegelijkertijd moet een diepere analyse van overheid, academici en bedrijfsleven plaatsvinden wat de huidige negatieve ontwikkelingen voor gevolgen kunnen hebben voor de Nederlandse handelspositie, en hoe daarop ingespeeld moet worden.

2. In kaart brengen positie Nederland in strategische productieketens

- Deze wereld draait om creatie en managen van afhankelijkheden. Dat laat de huidige crisis duidelijk zien. Verder naar de toekomst toe, zullen we dan ook de samenstelling van waarde- en productieketens veel beter in kaart moeten brengen, zodat we beter zicht krijgen op de kwetsbaarheden van onze vitale industrieën zowel in de EU als in Nederland. Dit is des te belangrijker voor de ontwikkeling en toepassing van sleuteltechnologieën die in brede zin cruciaal zijn (politiek, sociaal, economisch en militair). Ook geldt dit mogelijk voor bepaalde productie en strategische grondstoffen en medicijnen. Relevante ministeries en bedrijfsleven moeten hierover in een gezamenlijke werkgroep aan de slag.

3. Impuls voor innovatie

- Internationale bedrijven investeren doorgaans meer in R&D en innovatie. Dat is essentieel om mee te kunnen blijven doen in de wereldwijde concurrentie. De coronacrisis heeft ook impact op de snelheid en het verloop van deze investeringen. Voor het herstarten van onze economie is het belangrijk dat we deze investeringen weer aanjagen. Samen met de R&D intensieve bedrijven zullen VNO-NCW en MKB-Nederland de gevolgen in kaart brengen en een pakket aan beleidsmaatregelen voorstellen die hiervoor moeten zorgen. Denkbaar is een WBSO- COVID-19 (met bijvoorbeeld tijdelijk hogere percentages), elementen van de Kenniswerkersregeling uit de vorige crisis, inzetten op het Investeringsfonds, het verhogen van de PPS-toeslag of een impuls voor Tech Top projecten.

Belangrijkste actiepunten

1. Onderzoeken impact coronacrisis voor de bestaande internationaliseringsstrategieën en haar prioritering
2. Programmering handelsbevordering najaar en 2021, met focus op behoeften van ondernemers post-corona en ondersteuning belangrijkste exportmarkten
3. Aanpassen (financieel) instrumentarium ten aanzien van handelsbevordering voor mkb'ers
4. Versnellen digitalisering handelsbevordering

Handelsbevordering

1. Onderzoeken impact coronacrisis voor de internationaliseringsstrategieën en haar prioritering

- Strategische beurzen, missies en allerlei handel bevorderende activiteiten staan logischerwijze on hold. De overheid is met een coulanceregeling ten aanzien van gemaakte kosten voor activiteiten die geen doorgang vinden het bedrijfsleven tegemoetgekomen. Het is van belang om nu vast na te gaan denken over de wijze waarop we, zodra er weer gereisd kan worden, meteen aan de slag kunnen met de verschillende collectieve handel bevorderende activiteiten, met name ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf.

2. Programmering handelsbevordering najaar en 2021, met focus op behoeften van ondernemers post-corona en ondersteuning belangrijkste exportmarkten

- In deze tijd waarin we niet kunnen reizen, is het van belang actief aan de slag te gaan met de voorbereiding van internationale activiteiten: daarvoor ontwikkelen we operationele actieagenda's voor de belangrijkste sectoren en exportmarkten in Europa en daarbuiten. Via desk research maken we marktverkenningen, we (her)formuleren en prioriteren internationale strategieën per sector en analyseren we het impact van deze coronacrisis. We zetten erop in dat we publiek-privaat tijdig aan de slag gaan met de programmering van handelsmissies, beurzen en bijeenkomsten voor dit najaar en 2021. Daarbij kijken we naar de behoeften van ondernemers post-corona, richten we ons op de belangrijkste exportmarkten en houden rekening met de status van een land.

- Alternatieve nieuwe vormen ten aanzien van de invulling van handelsmissies en beurzen moeten hierbij worden meegenomen. Elementen van de korte termijn agenda zijn kleine, gefocuste zakelijke missies, en het ondersteunen van individuele ondernemers om business-to-business contacten te reactiveren.

- Inkomende missies, corona en post-corona, moeten publiek-privaat worden uitgewerkt.

3. Aanpassen (financieel) instrumentarium ten aanzien van handelsbevordering voor mkb'ers

- Een aangepast instrumentarium ten behoeve van mkb'ers die in het najaar beperktere middelen hebben om in te zetten op business development, terwijl dat juist nu nodig is, is van groot belang.

4. Versnellen digitalisering handelsbevordering

- Versnelling in het digitaliseren ten behoeve van internationale handel, geeft een voorsprong in het onderhouden, opbouwen en vinden van (nieuwe) internationale handelsrelaties.

- Daarnaast zorgen we voor een versnelde ontwikkeling van een digitale etalage van het Nederlandse bedrijfsleven door het op korte termijn verzamelen van relevante "show cases", van inspirerende Nederlandse oplossingen voor complexe maatschappelijke of economische thema's.

- NL Branding: het is van belang voldoende aandacht te besteden aan het belang van onze internationale reputatie en voorstellen te ontwikkelen over de wijze waarop we hier nu al aan kunnen werken.

Tot slot:

Met deze internationale actieagenda leggen VNO-NCW en MKB-Nederland een samenhangende aanpak neer gericht op het in stand houden en versterken van onze internationale concurrentiepositie.

Deze agenda is mede gemaakt op verzoek van de minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Samen met haar willen we nu actief aan de slag en publiek-privaat de verschillende actielijnen oppakken, zowel met bestaande als met nieuwe structuren

De agenda is niet statisch. Dat kan ook niet in deze dynamische tijd. Continue moet gezorgd worden voor goede en voortdurend actuele informatievoorziening voor ondernemers over de maatregelen die genomen worden in de Europese landen en andere relevante handelspartners in de wereld. Ook moeten continue de crisismaatregelen van andere EU-landen gemonitord en vergeleken worden met de Nederlandse aanpak om continu te benchmarken hoe Nederland zich verhoudt tot haar EU-partners. Waar dit tot aanvullende actie leidt, moet dat voortvarend worden opgepakt.

Opgesteld door VNO-NCW en MKB-Nederland, 21 april 2020

Internationale actieagenda COVID-19

Actiepunten

Internationaal goederentransport

Belangrijkste actiepunten

1. Soepele doorgang van alle goederenvervoer bij grenzen realiseren via green lanes
2. Duidelijkheid voor chauffeurs over maatregelen aan grenzen
3. Goede EU-samenwerking over noodzakelijke maatregelen
4. Versnelde digitalisering

Vrij verkeer van personen en diensten binnen EU

Belangrijkste actiepunten

1. Vrij en soepel lopend verkeer van grenswerkers
2. Uniforme en gemakkelijk af te geven vergunning op EU-niveau
3. Europese afstemming van lockdownscenario's in relatie tot cruciale processen
4. Heldere richtlijnen en uitvoering van maatregelen ten aanzien van grenswerkers, kennismigranten en seizoensarbeiders
5. Meer uitwisseling van personeel tussen sectoren om tekorten op te vangen

Openhouden markt voor internationale supply chains

Belangrijkste actiepunten

1. Voorkomen protectionistische maatregelen in binnen- en buitenland
2. Minimaliseren van negatieve effecten van buitenlandse lockdownmaatregelen voor Nederlandse bedrijven

Overige punten betreffende EU en handelspolitiek

Belangrijkste actiepunten

1. Europese afstemming en samenwerking voor productie medische goederen
2. Bevorderen naleving IMVO-normen
3. Maximaal faciliteren van internationaal transport via lucht- en zeehavens
4. Internationale financiële ondersteuning voor Nederlandse bedrijfsleven
5. Verlenging overgangstermijn Brexit
6. Hervormen Europese aanbestedingsmarkt en staatssteunkader
7. Economische noodhulp

Exportkredietverzekering (EKV) en -financiering

Belangrijkste actiepunten

1. Uitbreiding en versoepeling exportkredietverzekeringen & exportfinanciering
2. Minimaliseren oneerlijke concurrentie op exportfinanciering

Handel post-corona

Belangrijkste actiepunten

1. Herstel rules-based systeem voor handel en inspelen op deals-based ontwikkelingen
2. In kaart brengen positie Nederland in strategische productieketens
3. Impuls voor innovatie

Handelsbevordering

Belangrijkste actiepunten

1. Onderzoeken impact coronacrisis voor de bestaande internationaliseringsstrategieën en haar prioritering
2. Programmering handelsbevordering najaar en 2021, met focus op behoeften van ondernemers post-corona en ondersteuning belangrijkste exportmarkten
3. Aanpassen (financieel) instrumentarium ten aanzien van handelsbevordering voor mkb'ers
4. Versnellen digitalisering handelsbevordering

VNONCW

VNO-NCW en MKB-Nederland

Postbus 93002

2509 AA Den Haag

tel: 070 349 09 09

www.mkb.nl

www.vno-ncw.nl

Dit pamflet is een uitgave van VNO-NCW en MKB-Nederland en is afgestemd op de internationale positionering van Nederland als partner voor het vinden van inventieve, open en inclusieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. April, 2020

Vormgeving: Tovision, Sassenheim

Twitter:

@VNONCW

@MKBNL

Facebook:

@VNONCW

@NLMKB

Instagram:

@MKBNL

LinkedIn:

@VNONCW

@MKB-Nederland